

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Борислав Александров Ясенов
Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство
„Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив

Относно: Дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“, в област на висше образование 8. Изкуства, професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство, докторска програма „Музикознание и музикално изкуство“.

Със заповед №РД-27-040 от 15.07.2020 г. на Ректора на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив съм определен за член на научно жури, за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Джаз пианото – един различен подход. Разширяване на изразните средства в изпълнителската практика на джаз пианистите. Общи изпълнителски похвати и прийоми между пианото и ударните инструменти в джазовата музика“, за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 8. Изкуства, професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство, докторска програма „Музикознание и музикално изкуство“. Автор на дисертационния труд е Иван Стефанов Гърбачев – докторант в редовна форма на обучение към катедра „Оркестрови инструменти и класическо пеене“, по настоящем „Класическо и Поп и джаз изпълнителско изкуство“ към факултет „Музикална педагогика“ с научен ръководител доц. д-р Веселин Койчев – АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив.

Предоставеният ми комплект материали включва следните документи:

- автобиография;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации.

Познавам докторанта Иван Гърбачев още от ученическите му години, в които се издвигаше като талантлив пианист с активно участие в концерти с класическа музика и конкурси (удостоен с множество награди). Впоследствие, след завършване на бакалавърска степен по специалност „Педагогика на обучението по музика“, в АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив, музикалните му дръзновения се насочват към друг жанр музика. Афинитетът му към поп и джаз музиката го провокира да запише магистратура в специалност Поп и джаз изпълнителско изкуство. Успешно завършва образователно-квалификационна степен магистър с Поп и джаз пиано. При мен изучава дисциплините „Поп и джаз формации“ и „Теория и импровизация“. Още тогава бе очевидна неговата амбиция за развитие и усъвършенстване на компетентностите в областта на джазовото изкуство, проявяваше отговорност, целенасоченост и креативност в реализацията на поставените му задачи. Изказваше и отстояваше лично мнение, основавайки се на своите естетически нагласи.

Средното си образование дисертантът завършва в СОУ „Екзарх Антим I“, гр. Казанлък, през 2009 г. в паралелка с профил „Изкуства – Музика“, инструмент пиано. Като ученик печели призови награди в редица конкурси: „Музикални надежди“ – Добрич (през годините във всички възрастови категории), „Върбан Върбанов“ – Бургас (II награда, 2004 и I награда 2006 г.), „Люляков Ловеч“ – Ловеч (2005) – I награда, „Слънце - радост – красота“ – Несебър (II награда 2006 г. и I награда 2007 г.) и „Орфеева дарба“ – София (Сребърен медал). Изнася редица концерти с класа по пиано на Елена Юлиянова. Немаловажен е и фактът, че още в тези години свири и композира в казанлъшката рок група Dream Fall.

Висшето си образование завършва в АМТИИ сега АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив – бакалавърска степен със специалност „Педагогика на обучението по музика“ (2013) и магистърска степен със специалност „Поп и джаз пиано“ (2015).

Докторантът е изключително активен в художественотворческата си дейност, занимава се с преподавателска работа, а търсенията и експериментите му го водят до този дисертационен труд, активирайки и научната му дейност.

Художественотворческата дейност на Иван Гърбачев е изключително богата. Реализира редица музикални проекти и концерти в страната и чужбина. Дейно участие взема в редица клубни и фестивални събития. Чест гост-изпълнител е на Биг бенд Пловдив. Участва в джаз фестивали в София, Пловдив, Хасково, Кърджали, Стара Загора, Димитровград. Осъществява два проекта с оркестъра на Пловдивска опера: Коледни концерти – „Добре дошла“ с Васил Петров и Михаела Филева (2015) и с „Милена Костова трио“, 2017 г. Свири в различни проекти с водещи джаз музиканти в страната, както и с именити музиканти от чужбина – Том Синатра, Адриано Триндаджи. Концертира и със собствена джазова формация – „Иван Гърбачев квартет“, с която през 2018 г. записва авторски албум – „Time Lapse“. Звукозаписната му дейност включва множество песни и пиеси за различни формации и изпълнители. Важно е да се отбележат участията му в албум с Том Синатра (2018) и албумите „Made in Maina“ със Светлин Стайков квинтет (2016) и „Spiralless“ на Тодор Пеев (2019), където е гост-музикант. Взема дейно участие във възстановяването на музикално-сатиричната група Замунда Банана Бенд, а от 2018 до 2020 година записва с тях редица сингли, част от новия албум на групата. Композира детски песни за две постановки на Държавен куклен театър Пловдив – „Палечка“ (2019), „Кучето, което не умееше да лае“ (2020).

Преподавателската работа на Иван Гърбачев, освен свързана със задължителните учебни часове в докторантската му програмата, е обвързана с дисциплините Поп и джаз пиано, Солфеж, Теория на музикалните елементи и импровизация реализирани предимно в частно студио в ДК „Борис Христов“ – Пловдив.

Актуалността на труда е обусловена от новия подход към разглеждане на пианото като част от ритмичната секция в джазовата музика и връзката му с ударните инструменти. Важен аспект е анализирането на ритмични фигури/групи от латиноамериканската музика водещи до обогатяване на джаза. Разясняването на сложността и красотата на тази метроритмична художествена специфика и намирането на паралел между пианото и ударните инструменти би помогнал за развитието на джазовите пианисти и в концертен и в педагогически план.

В Увода на това обстойно изследване, докторантът представя обекта, предмета, целта, задачите, изследователските методи използвани в дисертационния труд, обяснява практическия принос и запознава накратко с насоката на главите. Следва изложение на научната хипотеза.

Като Обект на настоящия труд авторът посочва ролята на пианото в джаз музиката.

Предмет на изследването са иновативните подходи при използване на пианото в джаза, създадени в процеса на изпълнение в следствие от влиянието и взаимодействието с перкусионните инструменти.

Целта на дисертационния труд е да се разгледат и анализират паралелите в метроритмично отношение между перкусионните инструменти и пианото в джаза в четири кореспондиращи помежду си перспективи: историческа, техническа, концептуална и практическа.

Оттук следват и задачите, които включват:

- извършване на исторически обзор, доказващ влиянието на различни музикални култури в джазовата музика, базиран на множество научни публикации и разработки;

- описание и систематизиране на различните елементи и ритмически характеристики при интерпретиране на джаз музика;

- изясняване и анализиране на влиянието на перкусионните инструменти при изпълнение на джаз музика на пиано;

- класифициране на информацията относно различни перкусионни и клавирни техники свързани с традициите на различни етноси, както и изясняване на техния произход, специфика и приложение;

- извеждане на конкретни практико-приложни примери от творчеството на известни джаз музиканти.

В дисертацията са използвани теоретичният метод, свързан с хронология на развитието на джаза в исторически аспект и теория на метроритмичните елементи, както и емпиричният метод на изследване. Двата метода са обединени в комплексен подход, чрез анализиране и представяне на примери от творчеството на емблематични джаз пианисти. Това създава

предпоставка за разработване на нови технически упражнения, спомагащи за качеството и иновативността в обучението по джаз пиано и обогатяване на методико-практическите възможности на изпълнителите.

Научната хипотеза гласи, че разбирането за джаз пианото изисква разбиране и за перкусионните инструменти. Дълбокото вникване в сферата на изразните средства при пианото изисква аналогични познания и в сферата на ударните инструменти. В този смисъл двете практики отнасящи се към креацията в творческия процес и конкретно към метроритмичния аспект се сближават и създават симбиоза, изграждаща дълбока връзка.

Практическият принос на изследването се изразява най-вече в систематизирането и обогатяването на съществуващата информация относно връзката между пианото и перкусионните инструменти в изпълнителската практика. Докторантът показва интересна гледна точка сравнявайки взаимовръзката между изкуството на пианистите и барабанистите, която е много слабо застъпена и документирана в педагогическата практика. Този подход би допринесъл за развитието на инструменталистите, отдали се на изкуството на джаза.

Глава първа – „Исторически поглед към зараждането и развитието на джаза“, проследява историко-географските корени на джаз музиката, разглеждайки и обобщавайки социални, културни и екзистенциални процеси на общественото развитие в САЩ през XIX и XX век. Изследвани са историческите връзки между различните музикални традиции на Африка, Европа, Южна Америка и развитието на ранните музикални практики в джаза.

В Глава втора – „Фундаментални ритмически характеристики на джаза“, дисертантът разглежда метроритмичните особености в джаза. Обръща внимание на различните подходи касаещи тази проблематика при африканската музика и европейското класическо музикално изкуство. Описва основните елементи на ритъма и разглежда различни латино модели използвани в джазовата изпълнителска практика.

В Глава трета – „Основна концепция. Преки връзки между пианото и ударните инструменти“, е направен сравнителен анализ на сходството в инструменталните техники на звукоизвличане при пианото и барабаните в подкрепа на тезата за класифицирането на пианото като перкусионен инструмент. Представени са композиции, фокусирани върху приликите и комплексността при свирене на пиано и барабани в джаза. Селектират се класически пианистични техники за превръщане на пианото в перкусионен инструмент. Суингът като характерен и специфичен начин на интерпретация, свързан с метроритмичния импулс, се разглежда като една от най-значимите взаимовръзки между пианото и перкусионните инструменти.

Направените анализи ще бъдат полезни за техническото усъвършенстване на всеки изпълнител, както и за обогатяване на професионалния и естетическия му мироглед. Концепциите изложени във втора и трета глава ще спомогнат за увеличаване арсенала от изпълнителски средства на музиканта-пианист, а може да се окажат базисни при създаване на нови модели, които ще доведат до формиране и усъвършенстване на индивидуална система за художествен изпълнителски подход при пианото.

Глава четвърта – „Доказателства в подкрепа на основната теза – мнения на имена от световния джаз и нотни примери“, анализирани са примери от творческата практика на известни джаз пианисти и коментирано влиянието на перкусионните инструменти върху пианото в техните композиции и начин на музициране.

Актуалността на темата на дисертационния труд „Джаз пианото – един различен подход. Разширяване на изразните средства в изпълнителската практика на джаз пианистите. Общи изпълнителски похвати и прийоми между пианото и ударните инструменти в джазовата музика“ е обусловена от динамиката в развитието на съвременното музикално изкуство, и джаза като част от него, и необходимостта от разглеждане, анализиране и обновяване на подходите в методиката на преподаване за всеки музикален инструмент, в частност джаз пианото, както и тяхното практическо приложение.

В труда е изследвана и систематизирана голяма по обем информация, базирана на предходни научни публикации и разработки в областта на джазовата музика. Описани са характерните особености на стиловете в джаза. Анализирани са примери от творчеството на известни джаз пианисти и е обърнато внимание на влиянието на перкусионните инструменти върху пианото в творческата им практика.

Разгледаната проблематика ще доведе до обогатяване на теоретико-практическите умения при пианистите-изпълнители и ще разшири компетентностите на музикалните педагози. Показаният различен поглед към щриховия фонд на инструмента пиано, връзката между пианото и ударните инструменти е иновативен и слабо разглеждан в методическата джазова литература. Горепозначеното обуславя приносния характер на дисертацията.

Трудът отговаря на изискванията за създаване на теоретична разработка. Гърбачев използва дедуктивния метод (от общото към частното) т. е. от историческите предпоставки и стилови особености на джазовата музика в общ план към характеристиките им свързани с разглежданата проблематика.

Събрана, систематизирана и анализирана е голяма по обем информация – общо 183 страници. Обясненията са обосновани с подходящи нотни примери, които допринасят за създаване на още по-ясна представа за разглеждания обект. Фигурите са 96. Приложен е Речник на музикалните термини. В библиографията са посочени 7 източника на български, 64 източника на английски език и 25 интернет източника.

Приносите на труда се изразяват в следното:

1. Изяснена е връзката между пианото и перкусионните инструменти през призмата на развитието на джаза, като мултикултурен музикален феномен в исторически аспект.

2. Систематизирани са основни ритмически елементи и характеристики на джазовата музика.

3. Събрана и класифицирана е информацията относно прехвърлянето на перкусионни техники върху пианото.

4. Анализирано е творчеството на емблематични джаз пианисти и техният принос в развитието на различните техники при джаз пианото.

5. Създадено е практическо приложение на характерните ритмични фигури при пианото, повлияни от перкусионните инструменти и тяхното приложение в различните стилове на джазовата музика.

От справката за научните публикации е видно, че те са три на брой и са пряко свързани с темата на дисертационния труд, който логично финализира научно-изследователските търсения на докторанта до момента.

Авторефератът е изготвен според изискванията, но е прекалено обяснителен. Добре би било да е по-концентриран в основните точки и обоснован с примери, за да дава точна и ясна представа за резултатите, постигнати в дисертацията.

Убеден съм, че разработката ще заинтригува не само джаз пианистите, но и музикантите, интересувани се от джазова интерпретация, поради което ще си позволя да направя някои препоръки, а именно:

1. По-внимателно отношение към детайлите, например:

- заглавието се изписва без точка в края;
- номерацията на подглавите е с точка след втората или третата цифра;
- форматиране – полета, и в труда и в автореферата има абзаци неотговарящи на зададените параметри и т.н.

2. Прекалено разказвателни разсъждения, граничещи с повествователност и публицистика, т. е. липсва научност на изказа в първа глава. В общ план изказът е повествователно-разказвателен, но постепенно придобива научност, за което спомагат и приложените примери.

3. Неточно е формулирана подглава 2.2. „Исторически сблъсък на джаза с африканската култура“. Един от корените на зараждащото се джазово изкуство е африканската традиция, терминът „сблъсък“ в случая е използван некоректно.

4. Озадачи ме изписването на съдържанието само с главни букви! Би трябвало само заглавията на труда и на главите да са изписани по този начин.

5. Да се направи контролен прочит за отстраняване на случайно допуснати граматически, пунктуационни и технически грешки.

В заключение ще изтъкна, че дисертационния труд на Иван Гърбачев на тема „Джаз пианото – един различен подход. Разширяване на изразните средства в изпълнителската

практика на джаз пианистите. Общи изпълнителски похвати и прийоми между пианото и ударните инструменти в джазовата музика“ ме впечатли с разглежданата тематика, анализите и научно-теоретичната обосновка, както и с качествените примери, спомагащи за по-ясното възприемане на изследването. От изложеното в труда е видно, че Иван Гърбачев е музикант с богата музикално-теоретична подготовка и концертна практика. Считаю, че теоретичната разработка отговаря на предявените от ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение, изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“. Това ми дава основание да предложа на уважаемото научно жури да присъди на Иван Стефанов Гърбачев образователната и научна степен „доктор“.

28.10.2020 г.

Изготвил становището:

(проф. д-р Борислав Ясенов)